

В. П. Капелюшний

Акт злуки УНР і ЗУНР

АКТ ЗЛУКИ УНР і ЗУНР – політико-правове об'єднання *Української Народної Республіки* та [Західно-Української Народної Республіки](#) в одну Українську державу, урочисто проголошене [Директорією Української Народної Республіки](#) 22 січня 1919 на Софійському майдані Києва. Визначний етап національно-визвольного руху на східно- і західноукраїнських землях, якому передували важливі події. Щороку 22 січня відзначають День соборності України з нагоди об'єднання українських земель (святкування події запровадили у 1990 після того, як українська патріотична громадськість, перейнята визвольним духом, утворила між Києвом і Львовом живий ланцюг єднання – «Українську хвилю» – з нагоди 71-ї річниці проголошення Акта Злуки УНР та ЗУНР – див. [Живий ланцюг](#); хоча державним свято стало лише в 1999 році).

Українські державні утворення в 1918 році

18 жовтня 1918 в умовах розвалу [Австро-Угорської імперії](#) у Львові сформувалась *Українська Національна Рада* як політичне представництво українців. Наступного дня вона проголосила, що Східна Галичина, Північна Буковина та Закарпаття «творять цілісну українську територію, уконститууються... як Українська держава». 1 листопада у Львові перемогло збройне повстання українців. Тим часом на Наддніпрянщині опозиція готувалася до повалення гетьманського режиму *П. Скоропадського*. 5 листопада Українська Національна Рада вирядила до Києва двох представників (*О. Назарука* і *М. Шухевича*), щоб установити контакт із гетьманським урядом і визначитися щодо якнайшвидшого об'єднання західноукраїнських земель з Наддніпрянською Україною. В один день – 13 листопада 1918 – постали і Директорія, і нова держава – ЗУНР. Наступного дня гетьман П. Скоропадський проголосив Акт федерації з майбутньою найбільшою Росією та сформував новий уряд, з якого майже повністю усунув українців. Почалась агонія Гетьманату. Проте й становище ЗУНР погіршувалося. Під натиском поляків Українська Національна Рада і Державний секретаріат ЗУНР переїхали зі Львова до Тернополя, а потім – до Станіслава (нині Івано-Франківськ). Незважаючи на складне становище обох українських державних утворень, їхнє керівництво продовжувало справу об'єднання України. Розуміючи, що возз'єднання повинно мати принципове правове обґрунтування, Державний секретаріат ЗУНР виробив проект попереднього договору і направив до

Директорії, яка перебувала в той час у Фастові, делегацію ([Д. Левицького](#) і [Л. Цегельського](#)).

Передумови об'єднання України

Після докладного обговорення цього проекту Директорія і делегація ЗУНР 1 грудня 1918 підписали Передвступний договір, у якому говорилося: «Західно-Українська Народна Республіка заявляє цим непохитний намір злитися в найкоротшім часі в одну велику державу з Українською Народною Республікою, значить, заявляє свій намір перестати існувати як окрема держава, а натомість увійти з усею своєю територією і населенням як складова частина державної цілісності в Українську Народну Республіку... Правительства обох Республік вважають себе зобов'язаними сю державну злуку можливо в найкоротшім часі перевести в діло, щоб обі держави утворили справді одну неподільну державну одиницю...». Цей договір від імені Директорії підписали [В. Винниченко](#), [О. Андрієвський](#), [Ф. Швець](#), [С. Петлюра](#), а від імені уряду ЗУНР – [Л. Цегельський](#) і [Д. Левицький](#). 19 грудня до Києва урочисто в'їхала Директорія. 3 січня 1919 на сесії Української Національної Ради у Станіславі прийнято Ухвалу «Про злуку Західноукраїнської Народної Республіки з Українською Народною Республікою» в «одну, одноцільну, суверенну Народну Республіку», тобто ратифіковано Фастівську угоду від 1 грудня. Було також обрано делегацію в кількості 65 осіб на чолі з [Л. Бачинським](#). Делегація, складена з представників Галичини, Буковини і Закарпаття, прибула до Києва 16 січня і взяла участь у спільних засіданнях Директорії і КМ УНР.

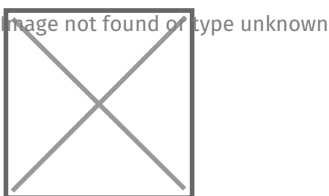
Урочиста церемонія злуки УНР і ЗУНР

22–24 січня 1919 за сценарієм [І. Огієнка](#) в Києві відбулися всенародні свята з нагоди річниці IV Універсалу УНР і народження соборної України. З цього приводу Директорія видала [Універсал](#), у якому говорилося: «Однині воєдино зливаються століттями відірвані одна від одної частини єдиної України – Західно-Українська Народна Республіка (Галичина, Буковина, Угорська Русь) і Наддніпрянська Велика Україна...». Ідея соборності українських земель стала реальністю. 22 січня о 12 год. в Києві на Софійському майдані у святкових умовах (день був оголошений неробочим) відбулася урочиста церемонія Злуки. У присутності багатьох тисяч людей [Л. Цегельський](#) зачитав Ухвалу Української Національної Ради від 3 січня, а священник [П. Корсунський](#) оголосив Універсал Директорії. 23 січня в столиці почав роботу [Конгрес трудового народу](#), який відкрився оголошенням тих самих документів. Конгрес одноголосно ратифікував Універсал Директорії. До складу Директорії було введено голову Української Національної Ради [Є. Петрушевича](#).

Реалізація Акта злуки УНР і ЗУНР та перешкоди утвердження соборності України

Після об'єднання ЗУНР ставала Західною областю УНР (ЗО УНР), а золотий лев на блакитному тлі як герб ЗУНР поступився тризубові. Вирішено, що Декларацію про злуку мали затвердити Установчі збори, скликані найближчим часом із території всієї України. До того часу ЗО УНР залишалася при власних законодавчих і адміністративно-виконавчих органах влади – Українській Національній Раді й Державному секретаріаті. Погоджено військове командування на фронтах, уведено спільну валюту, створено окреме міністерство для справ ЗО УНР, а також обрано спільну делегацію на Паризьку мирну конференцію. Однак об'єднання УНР і ЗУНР в одну державу через низку обставин не було тоді доведене до кінця. Головна причина – скрутне становище, що в ньому незабаром опинилися Директорія та її уряд, які змушені були під натиском окупаційних більшовицьких військ залишити майже всю територію України. Не менш трагічним виявилася і доля ЗУНР. Через об'єктивні обставини поглибилися незгоди між урядами УНР і ЗУНР: для першого головною небезпекою були денікінці та більшовики, для другого – поляки. Намагаючись урятувати ситуацію й заручитися підтримкою Польщі в обороні від більшовицької Росії, УНР погодилася на польські територіальні претензії. 2 грудня 1919 представники УНР і Польщі підписали проект Декларації, згідно з якою Польщі було віддано Холмщину, Полісся, Підляшшя, Західну Волинь і Східну Галичину. ЗО УНР подала два протести, але діячі УНР їх проігнорували. Тоді 20 грудня 1919 Є. Петрушевич скликав у Відні засідання уряду ЗУНР, на якому було прийнято рішення про одностороннє скасування Акта Злуки (див. [Варшавський договір УНР з Польщею](#)). Хоча соборність України не вдалося утвердити, Акт Злуки залишився тією знаменною подією, що мала велике історичне значення. Він заманіфестував перед усім світом неподільність українських земель, єдність і солідарність українського народу, став прологом до постановня сучасної соборної суверенної України.

Фотоілюстрації

Рекомендована література

1. Назарук О. Рік на Великій Україні. Відень, 1920;
2. Проголошення Акта Злуки у спогадах його творців і учасників // Календар «Свободи» на мазепинський рік 1959. Нью-Йорк, 1959;
3. Мірчук П. Акт соборності українських земель 22 січня 1919 р. // Альманах-календар «Гомону України» на 1959 рік. Торонто. 1959;
4. Шаповал М. Гетьманщина і Директорія. Нью-Йорк, 1963;

5. Артюшенко Ю. У 50-ліття Державного Акта Соборності // Самост. Україна. Чикаго; Нью-Йорк [1969]. № 12/16;
6. Гришко В. Незавершена соборність і народження всеукраїнства // Сучасність. Мюнхен. 1979. № 6;
7. 22 січня – дата-символ Української державності // Визв. шлях. Лондон. 1990. Кн. 2;
8. Полонська-Василенко Н. Історія України. 1900–1923 рр. К., 1992;
9. Сергієнко П. Соборність України: поняття, ідеї і реальність. К., 1993;
10. Павлюк О. Від злуки до розриву: Взаємини урядів УНР та ЗУНР у 1919 р. // Наука і суспільство. 1994. № 4/6;
11. Ткаченко В. М. Акт Злуки: уроки історії // Проблеми соборності України в ХХ столітті. К., 1994;
12. Козуля О. Вісь Київ – Львів: до джерел українського єднання // Київ. 1997. № 3/4;
13. Гошуляк І. Величний День злуки // Істор. календар '99. К., 1998.

Бібліографічний опис:

Акт злуки УНР і ЗУНР / В. П. Капелюшний // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2001. – Режим доступу:

<https://esu.com.ua/article-43521>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).